

Presentació de “El cercle daurat” a Cervera (20/09/2019)

Bona tarda a tothom i moltes gràcies per venir a compartir amb nosaltres aquesta presentació.

Sóc en Jaume Ferrer Ferran, un dels molts nebots d'en Jaume Ferran, fill de la seva germana Montserrat...

A la família Ferran, era sempre en Jaume qui feia d'entusiasta i encertat mestre de cerimònies quan l'ocasió ho demanava... És potser per això que els Ferran (escampats pels Estats Units, el Canadà, Lleida, Cervera, Barcelona, Sant Andreu...), encara avui, confien que serà ell qui digui unes paraules... Com que sembla que avui m'ha tocat a mi... intentaré fer el que pugui per acostar-vos la seva veu... tant viva a les seves *Memòries de Ponent, al Diari de tardor* i, afortunadament, ara a *El cercle daurat*, i aportar alguns records del nucli familiar Ferran Camps, l'lar on va néixer i créixer, un origen que el marcà profundament...

“A nivell personal, la nostra vida no és completa si no assumim l'ombra dels que ens varen acompanyar” (...) “Les persones i les coses que hem estimat no moriran mai...” —afirma en Jaume Ferran.

Cervera és el bressol estimat, que... “no mor mai”, i que, certament, sentim tan viu als seus versos...:

Llar Ferran

Als volts del camí ral,
alta i senyera,
s'alça una torre blanca:
Llar Ferran.
Veni tots als afores de Cervera.
Tots hi cabeu,
des del petit al gran.

Tardor,
estiu,
hivern
i primavera
són a la torre com un temps d'encant.
A tot arreu trobareu la drecera.
Només haureu d'anar cap endavant.

Sabreu que heu arribat
perquè tot d'una
us sorprendrà la música dels pins
i la Mare de Déu,
un xic més bruna,
us rebrà amb un somriure als llavis fins.

Tan si veniu amb sol com amb la lluna
quan sentiu el caliu
ja sou a dins.

Així ens convida a entrar a la bonica casa familiar d'infantesa i adolescència ... Ja som a dins sí, "i podem sentir el caliu"... Podem veure els pares (l'enginyer agrícola Josep Ferran Lamich, d'arrels franceses, i la mare, Maria Camps Duran, nascuda a Granyena); podem sentir, també, la veu dels 10 germans, el seu món infantil...

El recuerdo del circo

Cuando, en septiembre,
el circo
llegaba a nuestro pueblo,

íbamos todos los hermanos
a nuestra fila.

Allá,
cerca del cielo,
María Teresa,
Montserrat
y Carmen,
Ramon,
Roser,
María
y Pedro,

Isabel
y Elisenda,
a mi costado,
mirábamos el ruedo
de color,
de alegría,
de movimiento lleno,
brezados por la música
y el viento.

Maria Teresa Ferran, la segona dels 10 germans, recordava el juliol de 2016, en l'acte d'homenatge que va fer la Paeria de Cervera al poeta, aquesta existència serena:

“El primer abecedari del Jaume havia estat un llibret on cada lletra es formava amb la postura adequada d'un personatge molt conegut en aquella època: era en RAMPER, un pallaso! Qui sap si això també el va influir?

Teníem bonics joguets, l'arbre dels caramels del Mas de l'àvia... Encara vivíem a la casa de la Caixa de Pensions, i hi havia una bona relació amb els cosinets de Cal Tudela. Nosaltres érem de Cal Niseta.

El bateig del nostre enyorat Ramon Maria encara va ser allí i el Jaume i jo vàrem fer la Primera Comunió pel maig del 1936. Poc després vam anar a viure a la Torre, a Llar Ferran, i llavors va començar la Guerra.”

La guerra... La guerra ho trasbalsa tot... i tanca una infantesa que serà per sempre més pau i bellesa, un “circ petit” on podem tornar per descansar, ens diu el poeta:

pero cuando el cansancio
nos invade,
podemos
cerrar siempre los ojos,
y viajar por el tiempo

hasta la fila aquella
del circo,
en el recuerdo,

donde todo era fácil,
donde todo era bello.

(...)

Quan esclata la guerra, la família s'instal·la a Granyena, poble de la mare, Jaume Ferran té 8 anys... La Maria Teresa en té 6, però encara ara, als seus gairebé 90 anys conserva el nítid record dels avions i de les bombes, com ella diu "*a casa nostra*"... :

"Aquell 3 de desembre de 1938 estàvem jugant al Portalet i ens va fer gràcia veure uns avions que venien en dos grups de cinc, un al davant de cada grup com formant dos triangles. Estàvem bocabadats, fins que vàrem sentir el gran terrabastall i l'explosió a la part esquerra de Cervera. Vam veure que les bombes havien caigut a casa nostra en aquell primer bombardeig que tant sofriment va portar a Cervera.

Suposo que en aquest moment les coses van canviar. El palet penjat, preparats per quan sonessin les sirenes. Gràcies a Déu va acabar tot. Tornada a casa i començar una nova vida."

Les coses van canviar, sí... La nova vida comença amb la degradació del títol del pare, d'enginyer agrícola a pèrit, amb l'abandó de la seva professió i amb l'aventura de la fàbrica de galetes que va muntar als baixos de la casa pairal: quatre treballadors i màquines de la casa Siemens... I és així com en Jaume i la meva mare faran de viatjants:

“Un estiu, la meva germana Montserrat i jo vam fer de viatjants en la ruta de Saragossa a Calahorra, carregats amb el mostrari, que anàvem ensenyant a les pastisseries aragoneses i castellanès. No sé si en vam vendre gaires, però encara recordo les tavernes de la Rioja amb els vins més generosos i més barats del món”.

Galetes, viatges, la biblioteca del pare, estudis de batxillerat a la Mútua Escolar, i també... la música... Sí, la música, tant present a Llar Ferran i a l'univers mític del poeta..., “donde todo era bello”...:

A El cercle daurat recorda:

“Un dels millors regals que ens varen fer els nostres pares va ser la música.

Tot va començar amb aquella partitura del Minuet de Boccherini, que el pare va comprar a Casa Beethoven i que tocàvem la Maria Teresa al piano i jo al violí, en aquelles nits musicals, que vam anar ampliant amb noves partitures per a tercet, quartet i quintet al llarg dels anys.”

A les Memòries de Ponent ja ens avançava:

“Després de sopar, els pares continuaven asseguts i nosaltres agafàvem els instruments. (...)”

I en aquest “nosaltres” hi conviu en Jaume Ferran, violí primer... amb els seus germans... dibuixats així al poema “Del primer violín” del llibre *Cuaderno de música*:

Del
primer
violín

al piano
—María Teresa—
al segundo violín
—Carmen—
al violoncelo
—Montserrat—
y
al clarinete
—Ramón María—
sin olvidar al resto de la
orquesta
Roser, María
Pere,
Isabel y Elisenda.

“Què té la música —es pregunta Jaume Ferran— que només de sentir-la ja canviem, és a dir, ja millorem? La música ens obligava a harmonitzar-nos —afirma— i afegia al sentiment col·lectiu de tota la família nombrosa una gràcia especial que, la nostra, em penso que no ha perdut mai.”

La música... i el cinema...

“Claudi Gómez Grau era el millor amic del pare...”, ens explica Jaume Ferran (Claudi Gómez, qui va ser un reputat foto fixa en nombroses produccions, entre d’altres des de Pedro Lazaga a Anthony Mann, Nicholas Ray o Buñuel... I recorda...:

“No hi havia cap dia més bo que aquell en què el Claudi es quedava a dinar, ni cap diumenge més bo que aquell en què arribava amb la seva furgoneta, d’on sortien la pantalla i els projectors amb què improvisava una tarda de cine. (...) Els diumenges del Claudi eren un complement de les nits de música i les tardes de lectura, perquè apreníem el valor de la fantasia. El tiet Claudi, com li vam dir tota la vida, ens va fer estimar l’impossible i ens va conduir a través de la seva porta encantada, aquella pantalleta que muntàvem entre tots...

I a *El cercle daurat* sentència:

“En Claudi era la nostra memòria. Tots els pobles haurien de tenir una persona com ell, que copsés els moments fugitius de la vida col·lectiva i els fixés per sempre més.”

“Va marxar tan aviat...” Pensa en veu alta la meva mare quan el recordem... Sí, l’any 1955 viatja als EUA i comença la seva carrera docent a la Universitat: Colgate i més tard a Syracuse com a Director de l’Institut d’Estudis Hispànics... Lluny de Llar Ferran, també el matrimoni a Madrid amb Carmen Rodríguez de Velasco... I el naixement dels seus dos fills: Jaime i Ofelia...

Lluny, però sempre proper, tal i com el recorda la seva germana Maria Teresa:

“...per lluny que fos...—explica— havia assumit molt a consciència el fet de ser el germà gran d'una nombrosa família. Va estar sempre al nostre costat, malgrat viure tan lluny.”

Jo també el veig ara... “amb barret sobre uns cabells esbullats, bastó de pas elegant, sandàlies per sentir més la seva terra a cada passa; camisa per fora i ulls enllà, vidriosos, d'infant assedegat de noves descobertes...”

I amb mirada melangiosa, dient-nos:

“M’agrada haver nascut –però, sobretot, haver passat la infantesa i l’adolescència– a la Segarra, una terra que et prepara per a tot. Saps, des del començament, que res no et serà fàcil. És una bona preparació per a la vida.

M’agrada també haver nascut –i crescut– en una petita ciutat on tots ens coneixíem, on gaudíem amb les alegries d’uns i penàvem amb les malvestats dels altres.

Pels camins de la Segarra –i després per altres camins successius– he trobat persones que m’han enriquit. De totes en vaig aprendre quelcom. Bons exemples... Els dolents –que també n’hi ha hagut–, els he oblidats.

Els bons, en canvi, m’han seguit acompanyant al llarg de la meua vida i de les meves memòries.”

Bé, som a punt d'acabar el viatge... I al final ens confessa:

“El viatge ha sigut llarg. Va començar un dia en l'alta desolació segarrenca, ancorat en una vall que ens donava la felicitat, que no ens va abandonar mai més. La vaig compartir amb nou germans i, després, a Barcelona amb els nous amics i, més tard encara, amb els de Madrid on et vaig conèixer, Carmen. Vàrem anar junts des d'aleshores i vàrem fundar una família. Què més volem?”

Però el cercle es tanca quan ell vol, no quan volem nosaltres.”

I es tanca el cercle...

De ben segur que avui ell hauria trobat les paraules justes per agrair i per celebrar que ens haguem reunit aquí per festejar la memòria.

En nom de tota la família, moltíssimes gràcies!

Jaume Ferrer Ferran

Barcelona, 20 de setembre de 2019